

TRANSPORT VA AVTOMOBILSOZLIK SOHALARIDA
KASBIY MALAKALARNI RIVOJLANTIRISH BO‘YICHA
TARMOQ KENGASHI

KASBIY STANDART AVTOMOBIL HAYDOVCHISI

“Avtomobil haydovchisi” kasbiy standarti 2025-yil 18-dekabrdagi Kasbiy malakalarni rivojlantirish bo‘yicha Respublika kengashi majlisining 114-son bayoni bilan tasdiqlangan “Kasbiy standart shakli” hamda Milliy malaka tizimini rivojlantirish instituti direktorining 2025-yil 19-dekabrdagi 55-son buyrug‘i bilan tasdiqlangan “Kasbiy standartlarni ishlab chiqish va yangilash metodologiyasi”ga muvofiq, Transport sohasida kasbiy malakalarni rivojlantirish bo‘yicha tarmoq kengashi tomonidan ishlab chiqilgan.

KASBIY STANDART

Avtomobil haydovchisi

Reyestr raqami:

UZ-KS-2026-T1.0-0086

I. Umumiy ma'lumotlar

1. Kasbiy standartning qo'llanilish sohasi: Ushbu Kasbiy standart "Avtomobil haydovchisi" kasbi bo'yicha ta'lim dasturlarini ishlab chiqishda, kasbiy malakalarni mustaqil baholashda, shuningdek, tashkilotlarda xodimlarni tanlash, ularning malakasini oshirish va mehnat faoliyatini baholash kabi kadrlar boshqaruvi sohasidagi keng ko'lamlı vazifalarni hal etishda qo'llaniladi.

2. Ushbu Kasbiy standartda quyidagi asosiy tushunchalar va atamalar qo'llaniladi:

bilim – kasbiy faoliyat doirasidagi vazifalarni bajarish uchun zarur bo'ladigan, o'rganilgan va o'zlashtirilgan ma'lumotlar;

DACUM – korxonaning tajribali xodimlaridan iborat ekspert guruhlarida tuzilgan guruh muhokamalarini o'tkazish usuli;

informal ta'lim – aniq maqsadga yo'naltirilgan, ammo institutsionallashtirilmagan (muayyan qoidalar va normalarni mujassamlashtirmagan), rasmiy yoki norasmiy ta'limdan ko'ra kamroq tashkillashtirilgan va tarkiblashtirilgan hamda oiladagi, ish joyidagi, yashash joyidagi va kundalik hayotdagi o'quv faoliyatini o'z ichiga olgan ta'lim shakli;

iqtisodiy faoliyat turi – savdo uchun mo'ljallangan mahsulot ishlab chiqarish (xizmat ko'rsatish) maqsadida u yoki bu turdagi resurslarni (uskunalar, mehnat, texnologiya va boshqalar) birlashtirishga asoslangan ishlab chiqarish jarayoni;

kasb – ko'nikma va bilimlarni talab qiladigan muayyan funksiyalar va vazifalarni bajarish bilan bog'liq bo'lgan faoliyat turi;

kasb xaritasi – kasb nomi, mehnat funksiyalari tavsifi, kasbga qo'yiladigan asosiy xususiyatlar va talablarni o'z ichiga olgan muayyan kasb to'g'risidagi tizimlashtirilgan ma'lumotlarni o'z ichiga olgan kasbiy standartning tarkibiy elementi;

kasbiy standartlar reyestri – bu kasbiy standartlarning nomi, qamrab olingan kasblar, uni qabul qilishga oid qaror (buyruq) rekvizitlari hamda amal qilish muddatini o'z ichiga olgan tizimlashtirilgan ro'yxat;

ko'nikma – mehnat vazifasi doirasida alohida yoki yakka harakatlarni jismoniy va aqliy jihatdan bajarish;

tizimlashtirilgan ma'lumotlarni o'z ichiga olgan kasbiy standartning tarkibiy elementi;

kasbiy standartlar reyestri – bu kasbiy standartlarning nomi, qamrab olingan kasblar, uni qabul qilishga oid qaror (buyruq) rekvizitlari hamda amal qilish muddatini o'z ichiga olgan tizimlashtirilgan ro'yxat;

ko'nikma – mehnat vazifasi doirasida alohida yoki yakka harakatlarni jismoniy va aqliy jihatdan bajarish;

mehnat funksiyasi — kasbiy faoliyat doirasida xodim tomonidan belgilangan natijaga erishish uchun amalga oshiriladigan mehnat vazifalari majmui;

mehnat vazifasi – mehnat funksiyasi doirasida xodimga yuklanadigan (topshiriladigan) ishning aniq turi;

mehnat harakatlari – xodimning mehnat predmeti bilan o'zaro ta'sirida muayyan mehnat natijasiga erishiladigan jarayon;

norasmiy ta'lim – ta'lim xizmatlari taqdim etilishini ta'minlovchi shaxs yoki tashkilot tomonidan institutsionallashtirilgan (muayyan qoidalar va normalarni mujassamlashtiruvchi), aniq maqsadga yo'naltirilgan va rejalashtirilgan, shaxsni butun hayoti davomida o'qitishdagi rasmiy ta'limga qo'shimcha va (yoki) uning muqobil shakli;

Avtotransport vositalari — yo'lovchilar, bagaj, yuklar tashishga hamda maxsus ishlarni bajarishga mo'ljallangan avtomobillar, shatakchi avtomobillar, tirkama va yarim tirkamalar;

Avtomobil transporti — tarkibiga yuridik va jismoniy shaxslar kiruvchi, iqtisodiyot va aholining yo'lovchilar, bagaj va yuklarni, shu jumladan pochtani (bundan keyin — yo'lovchilar, bagaj va yuklar deb yuritiladi) avtomobilda tashishga bo'lgan ehtiyojlarini ta'minlovchi ishlab chiqarish-texnologiya majmui;

Elektromobil — tashqi elektr manbaidan quvvatlanib, faqat elektr dvigateli bilan harakatlanadigan transport vositasi;

Baholash mezonlari — kasbiy malakani aniqlash jarayonida qo'llaniladigan, bilim, ko'nikma va malakalarni o'lchash uchun belgilangan talablar majmui;

Kasbiy kompetensiya — belgilangan kasbiy faoliyatni samarali bajarish uchun zarur bo'lgan bilim, ko'nikma va shaxsiy fazilatlar yig'indisi;

Texnik xizmat ko'rsatish — avtotransport vositasining ishlashga yaroqliligini saqlash, nosozliklarni oldini olish yoki bartaraf etish bo'yicha muntazam amalga oshiriladigan ishlar majmui;

Transport xavfsizligi — yuk va yo'lovchi tashish jarayonida haydovchi, yo'l harakati ishtirokchilari va atrof-muhit xavfsizligini ta'minlashga qaratilgan tashkiliy va texnik choralar tizimi;

Yuk tashish hujjatlari — yukni tashish, qabul qilish, topshirish va nazorat qilish jarayonini rasmiylashtiruvchi hujjatlar (yo'l varaqasi, yuk xati, hisob-faktura va boshqalar);

Yo'l harakati qoidalari — yo'l harakati ishtirokchilari uchun belgilangan majburiy me'yor va talablar majmui;

Yo'l harakati xavfsizligi — yo'l harakati ishtirokchilarining yo'l-transport hodisalari va ularning oqibatlaridan himoyalanganlik darajasini aks ettiruvchi yo'l harakati holati;

3. Kasbiy standartni ishlab chiqishga asos bo'lgan normativ-huquqiy hujjatlar:

O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2023-yil 14-iyundagi "Ma'muriy islohotlar doirasida transport sohasida davlat boshqaruvini samarali tashkil qilish chora-tadbirlari to'g'risida"gi PF-94-sonli Farmoni;

O'zbekiston Respublikasining 1997-yil 25-apreldagi "Shahar yo'lovchilar transporti to'g'risida"gi 419-I-sonli Qonuni;

O'zbekiston Respublikasining 1998-yil 29-avgustdagi "Avtomobil transporti to'g'risida"gi 674-I-sonli Qonuni;

O'zbekiston Respublikasining 2020-yil 23-sentabrdagi "Ta'lim to'g'risida"gi 637-son Qonuni;

O'zbekiston Respublikasining 2024-yil 19-yanvardagi "Yo'l harakati to'g'risida"gi 900-son Qonuni;

O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2018-yil 6-martdagi "Avtomobil transportini boshqarish tizimini yanada takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi PQ-3589-sonli qarori;

O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2023-yil 16-fevraldagi "Jamoat transporti tizimini isloh qilish chora-tadbirlari to'g'risida"gi PQ-59-sonli qarori;

O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2024-yil 30-sentabrdagi "O'zbekiston Respublikasi milliy malaka tizimini yanada takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi PQ-345-sonli qarori;

O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2003-yil 4-noyabrdagi "O'zbekiston Respublikasida avtomobil transportida yo'lovchilar va bagaj tashish qoidalarini hamda avtobuslarda yo'lovchilar tashish xavfsizligini ta'minlashga doir talablarni tasdiqlash haqida"gi 482-sonli qarori;

O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2018-yil 23-fevraldagi "Avtomototransport vositalari haydovchilarini tayyorlash, qayta tayyorlash va ularning malakasini oshirish tizimini takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi 139-sonli qarori;

O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2018-yil 31-maydagi "Avtomototransport vositalari va shahar elektr transporti vositalari haydovchilarini tayyorlash hamda qayta tayyorlash bo'yicha nodavlat ta'lim xizmatlarini ko'rsatish faoliyatini litsenziyalash tartibini yanada takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi 408-sonli qarori;

O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2018-yil 10-sentabrdagi "Davlat avtovokzallari va avtostansiyalarini boshqarish samaradorligini ta'minlashga doir tashkiliy chora-tadbirlar to'g'risida"gi 712-sonli qarori;

O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2019-yil 30-iyuldagi "Avtomobil transportida yo'lovchilarni shaharda, shahar atrofida, shaharlararo, xalqaro, shuningdek yuklarni xalqaro yo'nalishlar bo'yicha tashish faoliyatini

litsenziyalash yuzasidan davlat xizmatlari ko'rsatishning ma'muriy reglamentini tasdiqlash to'g'risida"gi 636-sonli qarori;

O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2021-yil 6-dekabrda "Avtomobil transportida yo'lovchi tashish yo'nalishlari bo'yicha ochiq tenderlarni elektron tarzda tashkil etish chora-tadbirlari to'g'risida"gi 738-sonli qarori;

O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2022-yil 12-aprelda "Yo'l harakati qoidalarini tasdiqlash to'g'risida"gi 172-sonli qarori;

O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2022-yil 12-aprelda "Yo'l patrul xizmati xodimlarining yo'l harakati qatnashchilari bilan o'zaro munosabatlari hamda maxsus moslamalardan foydalanishi tartibi to'g'risidagi nizomga o'zgartirishlar va qo'shimcha kiritish haqida"gi 173-sonli qarori;

O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2023-yil 18-martda "Jamoat transportini moliyalashtirishning yangi tizimini tashkil etish chora-tadbirlari to'g'risida"gi 116-sonli qarori;

O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2023-yil 9-sentabrda "Transport vositalarini boshqarish yoki transport vositalarining harakatlanishini boshqarish bilan bevosita bog'liq ishlar, kasblar va lavozimlar ro'yxatini tasdiqlash to'g'risida"gi 456-sonli qarori;

O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2023-yil 28-sentabrda "Transport sohasida kadrlarni qayta tayyorlash va ularning malakasini oshirish hamda ilmiy va innovatsion faoliyat tizimini tashkil etish chora-tadbirlari to'g'risida"gi 504-sonli qarori;

O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2024-yil 22-yanvarda "Yuk va yo'lovchilarni tashishda avtotransport vositalariga yo'l varaqalarini elektron shaklda rasmiylashtirish va yuritish tizimini joriy etish to'g'risida"gi 44-sonli qarori;

O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2025-yil 17-iyunda "Kasbiy malakalarni rivojlantirish tizimini tashkil etish va boshqarish chora-tadbirlari to'g'risida"gi VM-369-son qarori;

O'zbekiston Respublikasi Adliya vazirligi tomonidan 2003-yil 9-oktabrda 1282-son bilan davlat ro'yxatidan o'tkazilgan "Chipta-hisob va yo'l varaqalarini to'ldirish bo'yicha yo'riqnoma";

O'zbekiston Respublikasi Transport vazirining 2021-yil 25-sentabrda 14-son buyrug'i bilan tasdiqlangan (ro'yxat raqami 3324, 2021-yil 6-oktyabr) "Yo'lovchi avtovokzallari va yo'lovchi avtostansiyalari to'g'risidagi nizom";

"Xalqaro avtomobil yuk tashuvi shartnomasi to'g'risida"gi konvensiya 1956-yil 19-may (Convention on the Contract for the International Carriage of Goods by Road (CMR));

"TIR karnetlari qoplamasi ostida yuklarni xalqaro tashish to'g'risida"gi Bojxona konvensiyasi 1975-yil 14-noyab (Customs Convention on the International Transport of Goods under Cover of TIR Carnets (TIR Convention));

"Xalqaro avtomobil tashuvlarida ishtirok etuvchi transport vositalari ekipajlari mehnati to'g'risida"gi Yevropa bitimi 1970-yil 1-iyulda (European Agreement

concerning the Work of Crews of Vehicles Engaged in International Road Transport (AETR));

“Xavfli yuklarni avtomobil transportida xalqaro tashish to‘g‘risida”gi bitim 1957-yil 30-sentabr (European Agreement concerning the International Carriage of Dangerous Goods by Road (ADR));

“Tez buziluvchi oziq-ovqat mahsulotlarini xalqaro tashish va bunday tashishlarda qo‘llaniladigan maxsus uskunalar to‘g‘risida”gi bitim 1970-yil 1-sentabr (Agreement on the International Carriage of Perishable Foodstuffs and on the Special Equipment to be Used for such Carriage (ATP)).

4. Ushbu Kasbiy standartda quyidagi qisqartirishlar qo‘llaniladi:

MMR – Milliy malaka ramkasi;

TMR – Tarmoq malaka ramkasi;

IFUT – O‘zbekiston Respublikasi Iqtisodiy faoliyat turlarining umumdavlat tasniflagichi;

MMK – Mashg‘ulotlarning milliy klassifikatori;

TTMM – Tarmoq tarif-malaka ma‘lumotnomasi;

IRU – Xalqaro avtomobil transporti ittifoqi;

TIR – TIR Carnetlari asosida xalqaro bojxona tranziti tizimi;

CMR – xalqaro avtomobil yuk tashish shartnomasi va yuk xati tizimi;

e-CMR – elektron xalqaro yuk xati;

AETR – xalqaro tashuvlarda haydash va dam olish rejimi bo‘yicha kelishuv;

ADR – xavfli yuklarni avtomobil transportida xalqaro tashish kelishuvi.

II. Kasbiy standartning pasporti

1.	Kasbiy standartning nomi:	Avtomobil haydovchisi	
2.	Kasbiy faoliyatning asosiy maqsadi:	Avtotransport vositalarida yo'lovchi va yuk tashish xizmatini ko'rsatish.	
3.	IFUT bo'yicha seksiya, bo'lim, guruh, sinf va kichik sinf:	H seksiya Tashish va saqlash: 49 Quruqlikdagi va quvur transporti 49.3 Quruqlikdagi boshqa yo'lovchi transporti 49.31 Shahar va shahar atrofiga qatnaydigan quruqlikdagi yo'lovchi transporti 49.31.0 Shahar va shahar atrofiga qatnaydigan quruqlikdagi yo'lovchi transporti 49.31 Taksi faoliyati 49.31.0 Taksi faoliyati 49.39 Boshqa toifalarga kiritilmagan quruqlikdagi yo'lovchi tashishning boshqa turlari 49.39.0 Boshqa toifalarga kiritilmagan quruqlikdagi yo'lovchi tashishning boshqa turlari 49.4 Avtomobil transportida yuk tashish va chiqindilarni tashib chiqarish bo'yicha xizmatlar 49.41 Avtomobil transportida yuk tashish 49.41.0 Avtomobil transportida yuk tashish 49.42. Ko'chish bo'yicha xizmat ko'rsatish 49.42.0 Ko'chish bo'yicha xizmat ko'rsatish	
4.	Kasbiy standartning qisqacha mazmuni:	Ushbu kasbiy standart avtotransport vositalari haydovchisi M – (M1, M2, M3) toifadagi kamida to'rtta g'ildiragi bo'lgan va yo'lovchilarni tashish uchun mo'ljallangan mexanik transport vositalari, N – (N1, N2, N3) toifalariga kiruvchi yuklarni tashish uchun foydalaniladigan transport vositalari, shuningdek O – (O1, O2, O3, O4,) – tirkamalar (shu jumladan yarim tirkamalar)ni boshqarish orqali yo'lovchi va yuklarni tashish xizmatini ko'rsatishini o'z ichiga oladi. Shuningdek shahar ichi, shahar atrofi, shaharlararo va xalqaro yo'nalishlarda yo'lovchi va yuklarni tashish xizmatini ko'rsatishini o'z ichiga oladi.	
5.	Qamrab olingan kasblar ro'yxati va malaka darajasi:	Kasblar kodi va nomi:	TMR dagi malaka darajasi:
83220001 Avtomobil haydovchisi (yengil)		2	
83220007 Taksi haydovchisi		3	
83320002 Avtomobil haydovchisi (yuk tashuvchi)		3	
		83320010 Treyler haydovchisi	3

III. Kasblar funksional kartasi

Kasblar		Mehnat funksiyalari		Mehnat vazifalari	
T/r	Kodi va nomi:	Kodi	Nomi	Kodi	Nomi
1	83220001- Avtomobil haydovchisi (yengil)	A1.2	Avtomobilni harakatga tayyorlash va texnik holatini nazorat qilish	A1.01.2	Avtomobilning tashqi va ichki texnik holatini (shinalar, tormoz va elektr tizimlari, yoritish moslamalari, signalizatsiya, xavfsizlik tizimlari) ko'zdan kechirish.
				A1.02.2	Dvigatel moyi, sovitish suyuqligi, yoqilg'i va boshqa ekspluatatsion suyuqliklar darajasini tekshirish hamda zaruratga ko'ra to'ldirish.
				A1.03.2	Favqulodda holat vositalari va birinchi yordam to'plamining mavjudligi va ish holatini tekshirish.
		A2.2	Yo'l harakati jarayonida avtomobilni xavfsiz boshqarish	A2.01.2	Yo'l harakati qoidalariga rioya qilgan holda avtomobilni belgilangan marshrut bo'yicha boshqarish.
				A2.02.2	Yo'l va ob-havo sharoitlarini hisobga olib, tezlik va oraliq masofani tanlash.
				A2.03.2	Yoqilg'i tejamkor boshqaruv va ekologik talablarni bajarish.
		A3.2	Yo'lovchilar va yuklarni tashish jarayonini tashkil etish	A3.01.2	Yo'lovchilarni xavfsiz joylashtirish, ularning tushib-chiqishida xavfsizlik qoidalariga amal qilish.
				A3.02.2	Yuklarni belgilangan tartibda joylashtirish, mustahkamlash va tashish davomida xavfsizligini ta'minlash.
		A4.2	Hujjatlarni to'g'ri yuritish	A4.01.2	Tashish jarayoni bilan bog'liq hamda qonunchilikda nazarda tutilgan barcha hujjatlarni to'g'ri yuritish va rasmiylashtirish.
		A5.2	Favqulodda holatlarda harakat qilish	A5.01.2	YTH yoki texnik nosozlik yuz berganda xavfsizlik choralarini ko'rish.
A5.02.2	Favqulodda vaziyatlarda birinchi yordam ko'rsatish va zarurat bo'lsa, tegishli xizmatlarga murojaat qilish.				
2	83220007- Taksi haydovchisi	B1.3	Transport vositasini ishga tayyorlash va safaroldi tayyorgarligini amalga oshirish	B1.01.3	Transport vositasining texnik holatini safaroldi tekshirish
				B1.02.3	Ish marshruti va smena faoliyatini rejalashtirish
				B1.03.3	Favqulodda holat vositalari va birinchi yordam to'plamining mavjudligi va ish holatini tekshirish.

		B2.3	Yo'lovchilarni xavfsiz, o'z vaqtida va belgilangan manzilga tashishni amalga oshirish	B2.01.3	Buyurtmani qabul qilish va yo'lovchini transport vositasiga qabul qilish
				B2.02.3	Yo'nalish bo'yicha transport vositasini xavfsiz boshqarish
				B2.03.3	Safarni yakunlash va yo'lovchini xavfsiz tushirish
		B3.3	Yo'lovchilarga xizmat ko'rsatish, hisob-kitoblarni amalga oshirish va xizmat madaniyatini ta'minlash	B3.01.3	Yo'lovchi bilan hisob-kitoblarni amalga oshirish
				B3.02.3	Yo'lovchi bilan xizmat madaniyati asosida muloqot qilish
				B3.03.3	Maxsus holatlarda yo'lovchilarga xizmat ko'rsatish
		B4.3	Mehnat muhofazasi, yo'l harakati xavfsizligi, favqulodda vaziyatlarda harakat qilish va ish natijalarini yuritish	B4.01.3	Mehnat muhofazasi va yo'l harakati xavfsizligi talablariga rioya qilish
				B4.02.3	Yo'l-transport hodisasi yoki favqulodda vaziyatlarda harakat qilish
				B4.02.3	Smena yakuni bo'yicha hisob yuritish va transport vositasini topshirish
3	83320002- Avtomobil haydovchisi (yuk tashuvchi)	D1.3	Yuk tashish jarayonini tashkil etish va amalga oshirish	D1.01.3	Yukni tashishga tayyorlash, uni transport vositasiga to'g'ri joylashtirish, mahkamlash va tashishga qabul qilish.
				D1.02.3	Yukni manzilga xavfsiz va o'z vaqtida yetkazish, topshirish hamda tashish hujjatlarini rasmiylashtirish.
		D2.3	Avtomobilni boshqarish	D2.01.3	Yo'l harakati qoidalari, xalqaro tashish talablari va belgilangan marshrutga rioya qilgan holda transport vositasini boshqarish
				D2.02.3	Harakat davomida tezlik, oraliq masofa, yuk xavfsizligi va taxograf rejimini ta'minlash
		D3.3	Texnik xizmat ko'rsatish va nosozliklarni bartaraf etish	D3.01.3	Transport vositasining asosiy tizimlarini, nazorat vositalarini va qo'shimcha jihozlarini safar oldi hamda safardan keyin tekshirish
				D3.02.3	Nosozliklarni aniqlash, oddiy ta'mirlash ishlarini bajarish va murakkab nosozliklar yuzasidan tegishli choralarni ko'rish
		D4.3	Yo'l harakati xavfsizligi va mehnat muhofazasini ta'minlash	D4.01.3	Yo'l harakati, mehnat muhofazasi, ekologik va transport xavfsizligi talablariga rioya qilish
				D4.02.3	Favqulodda holatlarda to'g'ri harakat qilish, birinchi yordam ko'rsatish va tegishli xizmatlarga xabar berish
				D4.03.3	Xavfli va maxsus yuklarni tashishda ADR va boshqa maxsus xavfsizlik talablariga rioya qilish

		D5.3	Muloqot va hujjatlar bilan ishlash	D5.01.3	Dispetcherlik xizmati, logistika bo'limi, bojxona-chegara xizmati va buyurtmachilar bilan axborot almashish
				D5.02.3	Tashish jarayoni bilan bog'liq xalqaro va milliy hujjatlarni to'g'ri yuritish hamda rasmiylashtirish
4	83320010-Treyler haydovchisi	E1.3	Yuk tashish jarayonini rejalashtirish va transport vositasini tayyorlash	E1.01.3	Yukni belgilangan tartibda qabul qilish, hujjatlar asosida tekshirish va tashishga tayyorlash
				E1.02.3	Treylerni shatakka oluvchiga ulash, yuklash va mahkamlashni xalqaro xavfsizlik talablariga muvofiq nazorat qilish
				E1.03.3	Treylarning texnik holatini safar oldi va safardan keyingi tekshiruvlar orqali kompleks baholash
		E2.3	Treylerni xavfsiz boshqarish	E2.01.3	Shatakka oluvchiga ulangan treylerni yo'l sharoiti, xalqaro marshrut va tashish talablariga muvofiq xavfsiz boshqarish
				E2.02.3	Favqulodda holatlarda xavfsizlik choralarini ko'rish va xavfli vaziyatlarni oldini olish bo'yicha profilaktik ishlarni amalga oshirish
		E3.3	Yuk tashish bilan bog'liq hujjatlarni yuritish va axborot almashinuvini ta'minlash	E3.01.3	Dispetcher, logistika xizmati, bojxona-chegara xizmati va yakuniy mijoz bilan axborot almashinuvini ta'minlash
				E3.02.3	Tashish jarayoni bilan bog'liq xalqaro va milliy hujjatlarni to'g'ri yuritish hamda rasmiylashtirish

IV. Kasblar xaritasi va mehnat funksiyalari tavsifi

Kasbning nomi:	Avtomobil haydovchisi (yengil)	
Mashg'ulot nomining kodi:	83220	
TMR bo'yicha malaka darajasi:	2	
Malakani baholashga qo'yiladigan talablar:	Tavsiya etiladi	
Amaliy tajriba (ish staji)ga qo'yilgan talablar:	Talab etilmaydi	
Layoqatiga va shaxsiy kompetensiyalarga qo'yilgan talablar	Maxsus ruxsatlar: Ishga 18 yoshga to'lganlar qabul qilinadi. Qonun hujjatlarida belgilangan tartibda majburiy dastlabki (ishga kirishda) va davriy tibbiy ko'rikdan (ko'rikdan), shuningdek, navbatdan tashqari tibbiy ko'rikdan (ko'rikdan) o'tish. Ishchi kasbi sertifikatini Ishga munosabat va xulq-atvor: - rahbarlariga o'z vaqtida va to'g'ri ma'lumotlarni taqdim etish; - o'z bilimi, tajribasi va vakolati doirasida qarorlar qabul qilish; - belgilangan vazifalarni ish vaqtidan unumli va oqilona foydalangan holda bajarish; - mehnatni muhofaza qilish va xavfsizlik texnikasi, atrof-muhitni muhofaza qilish, sanitariya-gigiyena, yong'in va elektr xavfsizligi qoidalariga rioya qilish; - o'z tajribasini hamkasblari bilan bo'lishish; - jamoa bilan inoq ishlash; - o'z vazifalariga bog'liq yangilik va innovatsiyalarni kuzatib borish, o'zlashtirish va joriy qilish.	
Ta'lim darajasiga qo'yilgan talablar:	umumiy o'rta ta'lim	
Norasmiy va informal ta'lim bilan bog'liqligi:	tayanch o'rta ta'lim + ish joyida qisqa muddatli o'qitish (instruktaj) yoki qisqa muddatli kurslar yoki amaliy tajriba	
Kasbiy standartlar reyestrda mavjudligi:	Mavjud emas	
Kasbning boshqa mumkin bo'lgan nomlari:	1–3 razryadli Avtomobil haydovchisi (yengil)	
Boshqa kasblar bilan aloqadorligi:	TMR bo'yicha malaka darajasi:	Kasbning nomi:
	3	Taksi haydovchisi
Mehnat funksiyalarining tavsifi		
Kodi va nomi	Mehnat vazifalari	
A1.2 – Avtomobilni harakatga tayyorlash va texnik holatini nazorat qilish	O'qitish natijalari	
	Mehnat harakatlari:	
	1. Shinalar, yoritish va signalizatsiya moslamalarini vizual tekshirish	
	2. Tormoz, elektr va boshqaruv tizimlari holatini baholash	
	3. Salon va xavfsizlik elementlarining sozligini tekshirish	

	A1.01.2 – Avtomobilning tashqi va ichki texnik holatini (shinalar, tormoz va elektr tizimlari, yoritish moslamalari, signalizatsiya, xavfsizlik tizimlari) ko'zdan kechirish	Ko'nikmalar:
		Texnik nosozliklarni tashqi belgilar orqali aniqlash
		Avtomobil xavfsizligiga ta'sir etuvchi holatlarni baholash
		Ko'zdan kechirish jarayonini ketma-ketlikda bajarish
		Bilimlar:
		Yengil avtomobilning asosiy texnik qismlari
		Avtomobil elektr jihozlari
	Yo'l harakati xavfsizligi talablari	
	Avtomobil ekspluatatsiyasi qoidalari	
	A1.02.2 – Dvigatel moyi, sovitish suyuqligi, yoqilg'i va boshqa ekspluatatsion suyuqliklar darajasini tekshirish hamda zaruratga ko'ra to'ldirish	Mehnat harakatlari:
		1. Dvigatel moyi va sovitish suyuqligi darajasini o'lchash
		2. Tormoz va oyna yuvish suyuqliklarini tekshirish
		3. Zarurat bo'lganda suyuqliklarni belgilangan me'yorlarda to'ldirish
		Ko'nikmalar:
		Ekspluatatsion suyuqliklar darajasini aniqlash
		Oddiy texnik xizmat ishlarini bajarish
		Asbob-uskunalardan xavfsiz foydalanish
		Bilimlar:
		Avtomobil suyuqliklarining vazifalari
	Texnik xizmat ko'rsatish me'yorlari	
	Dvigatel va yordamchi tizimlarning ishlash prinsipi	
A1.03.2 – Favqulodda holat vositalari va birinchi yordam to'plamining mavjudligi va ish holatini tekshirish	Mehnat harakatlari:	
	1. Favqulodda holat vositalari va birinchi yordam to'plamining to'liqligi va yaroqlilik muddatini ko'zdan kechirish	
	2. Favqulodda holat vositalarining joylashuvi va foydalanishga tayyorligi holatini aniqlash	
	Ko'nikmalar:	
	Favqulodda holat vositalarini holatini va yaroqlilik holatini baholash	
	Birinchi yordam to'plamidan to'g'ri foydalanish	
	Favqulodda vaziyatlarda tezkor va to'g'ri harakat qilish	
	Bilimlar:	
	Favqulodda holat vositalarining turlari va vazifalari	
	Birinchi yordam ko'rsatishning asosiy qoidalari	
Favqulodda vaziyatlarda harakatlanish qoidalari		
Mas'uliyat va mustaqillik:	1. Haydovchi avtomobilning harakatga chiqishdan oldingi texnik holati uchun shaxsan mas'uliyat	
	2. Mehnat faoliyatini belgilangan yo'riqnomalar asosida amalga oshirishda mustaqillik	
	Mehnat harakatlari:	
	1. Belgilangan yo'nalish bo'yicha harakatlanish	

A2.2 – Yo‘l harakati jarayonida avtomobilni xavfsiz boshqarish	A2.01.2 – Yo‘l harakati qoidalariga rioya qilgan holda avtomobilni belgilangan marshrut bo‘yicha boshqarish	2. Yo‘l belgilariga va svetofor signallariga amal qilish
		3. Transport oqimiga moslashib harakatlanish
		Ko‘nikmalar:
		Avtomobilni barqaror boshqarish
		Yo‘l holatini tez baholash
		Qarorlarni tez va to‘g‘ri qabul qilish
		Bilimlar:
	Yo‘l harakati qoidalari	
	Transport oqimi xususiyatlari	
	A2.02.2 – Yo‘l va ob- havo sharoitlarini hisobga olib, tezlik va oraliq masofani tanlash	Mehnat harakatlari:
		1. Yo‘l qoplamasi va ob-havo holatini baholash
		2. Oldingi transport vositasi bilan xavfsiz masofani saqlash
		3. Harakat tezligini vaziyatga moslashtirish
		Ko‘nikmalar:
		Xavfli vaziyatlarni oldindan sezish
Tormozlash va manevr qilish		
Diqqatni uzoq vaqt saqlash		
Bilimlar:		
Xavfsiz harakat tamoyillari		
Tormoz masofasi tushunchasi		
Ob-havo sharoitlarining harakatga ta‘siri		
A2.03.2 – Yoqilg‘i tejamkor boshqaruv va ekologik talablarni bajarish	Mehnat harakatlari:	
	1. Avtomobilni barqaror boshqarish (keskin tezlanish va tormozlashdan qochish)	
	2. Keraksiz energiya sarfi va zararli chiqindilarni kamaytirish	
	Ko‘nikmalar:	
	Yoqilg‘i sarfiga ta‘sir qiluvchi omillarni hisobga olish	
	Avtomobilni to‘g‘ri ekspluatatsiya qilish	
	Bilimlar:	
Yoqilg‘i tejamkor boshqaruv qoidalari		
Ekologik xavfsizlik talablari		
Mas‘uliyat va mustaqillik:	1. Haydovchi yo‘l harakati jarayonida yo‘lovchilar, boshqa yo‘l harakati ishtirokchilari va transport vositasining xavfsizligi uchun to‘liq mas‘uliyat	
	2. Qarorlarni mustaqil ravishda, Yo‘l harakati qoidalari asosida qabul qilish bo‘yicha mas‘uliyat	
A3.2 – Yo‘lovchilar va yuklarni tashish jarayonini tashkil etish	A3.01.2 – Yo‘lovchilarni xavfsiz joylashtirish, ularning tushib-chiqishida xavfsizlik qoidalariga amal qilish	Mehnat harakatlari:
		1. Yo‘lovchilarning xavfsiz joylashishini ta‘minlash
		2. Tushish-chiqish jarayonini nazorat qilish
		3. Harakat davomida xavfsizlik qoidalariga rioya etish
		Ko‘nikmalar:
		Yo‘lovchilar bilan to‘g‘ri muloqot qilish
		Xavfsiz tashish usullarini qo‘llash
Stressli vaziyatlarda o‘zini boshqarish		

		Bilimlar:
		Yo'lovchi tashish qoidalari
		Xizmat etikasi asoslari
	A3.02.2 – Yuklarni belgilangan tartibda joylashtirish, mustahkamlash va tashish davomida saqlanishini ta'minlash	Mehnat harakatlari:
		1. Yuklarni avtomobilda to'g'ri joylashtirish
		2. Yuklarni mahkamlash vositalaridan foydalanish
		3. Tashish davomida yuk holatini nazorat qilish
		Ko'nikmalar:
		Yuk muvozanatini baholash
		Xavfsiz mahkamlash usullarini qo'llash
		Avtomobil sig'imidan oqilona foydalanish
		Bilimlar:
Yuk tashish qoidalari		
Og'irlik va muvozanat tushunchalari		
Avtomobil yuk ko'tarish me'yorlari		
Mas'uliyat va mustaqillik:	1. Haydovchi tashish jarayonida yo'lovchilar va yuklarning xavfsizligi hamda saqlanishi uchun mas'uliyat	
	2. Faoliyatni mustaqil, belgilangan xizmat qoidalariga muvofiq bajarish bo'yicha mas'uliyat	
A4.2 – Hujjatlarni to'g'ri yuritish	A4.01.2 – Tashish jarayoni bilan bog'liq hamda qonunchilikda nazarda tutilgan barcha hujjatlarni to'g'ri yuritish va rasmiylashtirish	Mehnat harakatlari:
		1. Hujjatlarning to'g'riligi va to'liqligini tekshirish
		2. Hujjatlarni belgilangan tartibda yuritish va rasmiylashtirish
		Ko'nikmalar:
		Hujjatlarni to'g'ri va xatosiz rasmiylashtirish
	Bilimlar:	
	Amaldagi qonunchilik talablari	
	Hujjatlarni rasmiylashtirish qoidalari	
	Mas'uliyat va mustaqillik:	1. Haydovchi tashish jarayonida yo'lovchilar va yuklarning xavfsizligi hamda hujjatlarni to'g'ri yuritish va rasmiylashtirish uchun mas'uliyat
		2. Faoliyatni mustaqil, belgilangan xizmat qoidalariga muvofiq bajarish bo'yicha mas'uliyat
A5.2 – Favqulodda holatlarda harakat qilish	A5.01.2 – YTH yoki texnik nosozlik yuz berganda xavfsizlik choralarini ko'rish	Mehnat harakatlari:
		1. Avtomobilni xavfsiz joyda to'xtatish va avariya chiroqlarini yoqish
		2. Ogohlantiruvchi belgini o'rnatish
		Ko'nikmalar:
		Favqulodda vaziyatlarda to'g'ri harakat qilish
		Xavfsizlik vositalaridan foydalanish
	Bilimlar:	
	YHQga asosan harakatlanish qoidalari	
	Mehnat harakatlari:	1. Jabrlanganlarning holatini baholash va birinchi yordam ko'rsatish
		2. Zarurat bo'lsa tez yordam va boshqa xizmatlarga xabar berish

	A5.02.2 – Favqulodda vaziyatlarda birinchi yordam ko'rsatish va zarurat bo'lsa, tegishli xizmatlarga murojaat qilish	Ko'nikmalar:
		Birinchi yordamni amalda qo'llash
		Favqulodda vaziyatda tez va to'g'ri qaror qabul qilish
		Bilimlar:
	Mas'uliyat va mustaqillik:	Birinchi yordam asosiy qoidalari
		1. Haydovchi favqulodda vaziyatlarda jabrlanganlarga birinchi yordam ko'rsatish uchun mas'uliyat 2. Vaziyatni mustaqil baholab, tezkor xizmatlarga o'z vaqtida murojaat qiladi va xavfsizlik choralarini mustaqil amalga oshirishda mas'uliyat
Texnik va/yoki texnologik talab		Yengil avtomobil amaldagi texnik reglamentlar va yo'l harakati xavfsizligi talablariga to'liq javob berishi hamda soz texnik holatda bo'lishi lozim. Avtomobil ishlab chiqaruvchi tomonidan belgilangan ekspluatatsiya va texnik xizmat ko'rsatish yo'riqnomalariga muvofiq boshqarilishi talab etiladi. Harakatga chiqishdan oldin avtomobilning tormoz, rul boshqaruvi, elektr jihozlari(yoritish) va signalizatsiya tizimlari majburiy tartibda tekshirilishi lozim. Yo'l, ob-havo va transport oqimi sharoitlarini hisobga olgan holda xavfsiz boshqaruv texnologiyalaridan foydalanilishi talab etiladi. Avtomobilda mavjud xavfsizlik va yordamchi texnik tizimlardan belgilangan qoidalarga muvofiq foydalanilishi shart. Texnik nosozlik, YTH yoki favqulodda holatlar yuzaga kelganda belgilangan xavfsizlik va harakat algoritmlariga muvofiq choralar ko'rilishi lozim.

Kasbning nomi:	Taksi haydovchisi	
Mashg'ulot nomining kodi:	83220	
TMR bo'yicha malaka darajasi:	3	
Malakani baholashga qo'yiladigan talablar:	Tavsiya etiladi	
Amaliy tajriba (ish staji)ga qo'yilgan talablar:	Talab etilmaydi, ammo kamida 3 oy amaliy stajirovkadan o'tgan bo'lishi zarur	
Layoqatiga va shaxsiy kompetensiyalarga qo'yilgan talablar	Maxsus ruxsatlar: Ishga 18 yoshga to'lganlar qabul qilinadi. Qonun hujjatlarida belgilangan tartibda majburiy dastlabki (ishga kirishda) va davriy tibbiy ko'rikdan (ko'rikdan), shuningdek, navbatdan tashqari tibbiy ko'rikdan (ko'rikdan) o'tish. Ishchi kasbi sertifikati Ishga munosabat va xulq-atvor: -rahbarlariga o'z vaqtida va to'g'ri ma'lumotlarni taqdim etish; -o'z bilimi, tajribasi va vakolati doirasida qarorlar qabul qilish; -belgilangan vazifalarni ish vaqtidan unumli va oqilona foydalangan holda bajarish; -mehnatni muhofaza qilish va xavfsizlik texnikasi, atrof-muhitni muhofaza qilish, sanitariya-gigiyena, yong'in va elektr xavfsizligi qoidalariga rioya qilish; -o'z tajribasini hamkasblari bilan bo'lishish; -jamoalar bilan inoq ishlash; -o'z vazifalariga bog'liq yangilik va innovatsiyalarni kuzatib borish, o'zlashtirish va joriy qilish.	
Ta'lim darajasiga qo'yilgan talablar:	1) boshlang'ich professional ta'lim 2) o'rta maxsus ta'lim	
Norasmiy va informal ta'lim bilan bog'liqligi:	umumiy o'rta ta'lim+norasmiy (informal) ta'lim yoki amaliy tajriba	
Kasbiy standartlar reyestrda mavjudligi:	Mavjud emas	
Kasbning boshqa mumkin bo'lgan nomlari:	1–6 razryadli Taksi haydovchisi	
Boshqa kasblar bilan aloqadorligi:	TMR bo'yicha malaka darajasi:	Kasbning nomi:
	2	Avtomobil haydovchisi (yengil)
Mehnat funksiyalarining tavsifi		
Kodi va nomi	Mehnat vazifalari	
B1.3 – Transport vositasini ishga tayyorlash va safaroldi tayyorgarligini amalga oshirish	B1.01.3 – Transport vositasining texnik holatini safaroldi tekshirish	O'qitish natijalari
		Mehnat harakatlari:
		1. Transport vositasining tashqi ko'rinishi, kuzovi va oynalarini ko'zdan kechirish
		2. Shinalar bosimi, protektor holati va g'ildiraklarning mahkamligini tekshirish
		3. Tormoz tizimi, rul boshqaruvi, signal, faralar va chiroqlar ish faoliyatini sinovdan o'tkazish

		4. Dvigatel moyi, sovitish suyuqligi, yoqilg'i va boshqa texnik suyuqliklar darajasini nazorat qilish Ko'nikmalar: Transport vositasining asosiy agregatlari holatini tezkor baholash Oddiy texnik nosozlik belgilarini aniqlash Nazorat-o'lchov ko'rsatkichlarini to'g'ri o'qish Texnik holat bo'yicha xulosani amaliy baholash asosida chiqarish Nosozlik aniqlanganda belgilangan tartibda xabar berish Bilimlar: Yengil avtomobilning asosiy uzal va tizimlari vazifasi Safaroldi texnik ko'rikka qo'yiladigan talablar Harakat xavfsizligiga bevosita ta'sir qiluvchi nosozliklar ro'yxati Shinalar, tormozlar, yoritish vositalari bo'yicha me'yoriy talablar Transport vositasini ekspluatatsiya qilishning asosiy qoidalari
	B1.02.3 – Salon, ish joyi va xizmat ko'rsatish vositalarini tayyorlash	Mehnat harakatlari: 1. Haydovchi o'rindig'i, oynalar va rul holatini qulay va xavfsiz tarzda moslash 2. Salon tozaligi, o'rindiqlar holati va xavfsizlik kamarlarini tekshirish 3. Birinchi yordam qutichasi, o't o'chirgich va avariya belgisi mavjudligini nazorat qilish 4. Terminal, mobil aloqa vositasi, navigator va zarur ilovalar ish holatini tekshirish 5. Yo'lovchi tashish uchun zarur hujjatlar va rekvizitlarni tayyorlash Ko'nikmalar: Ish joyini ergonomik va xavfsiz tashkil etish Salonni xizmat ko'rsatish talablariga mos holatga keltirish Raqamli qurilmalar va ilovalarni ishga tayyorlash Zarur jihozlar to'liqligini nazorat qilish Hujjatlar va xizmat atributlarini tartibli yuritish Bilimlar: Taksi saloniga qo'yiladigan sanitariya va gigiyena talablari Yo'lovchi tashishda majburiy jihozlar ro'yxati To'lov terminali, navigator va mobil ilovalardan foydalanish tartibi Haydovchi ish joyini moslashtirish talablari Tashish faoliyatida foydalaniladigan asosiy hujjatlar turlari

	B1.03.3 – Ish marshruti va smena faoliyatini rejalashtirish	Mehnat harakatlari: 1. Buyurtmalar qabul qilinadigan hududlar va xizmat ko'rsatish zonasini aniqlash 2. Yo'l holati, tirbandlik, ta'mirlash uchastkalari va ob-havo omillarini hisobga olish 3. Eng maqbul boshlang'ich yo'nalish va kutish nuqtalarini tanlash 4. Yoqilg'i sarfi va smena davomiyligini hisobga olib ish rejimini belgilash 5. Raqamli platforma yoki dispetcherlik tizimi bilan ulanishni ta'minlash Ko'nikmalar: Yo'nalishlarni tezkor tahlil qilish Raqamli xaritalardan amaliy foydalanish Vaqt va resurslarni rejalashtirish Tirbandlik va tashqi omillarga moslashgan qaror qabul qilish Buyurtmalar oqimini boshqarishga tayyor turish Bilimlar: Xizmat ko'rsatiladigan hududning asosiy ko'chalari va manzillari Yo'l tirbandligi va transport oqimiga ta'sir qiluvchi omillar Navigatsiya tizimlari ishlash prinsiplari Smena rejimi va mehnat vaqtidan foydalanish qoidalari Yoqilg'i tejamkorligi va marshrut tanlash tamoyillari
	Mas'uliyat va mustaqillik:	1. Transport vositasining safarga yaroqliligini baholash uchun shaxsan javobgarlik 2. Ish boshlanishidan oldin xavfsizlikka ta'sir etuvchi holatlarni aniqlashda mustaqillik 3. Aniqlangan kamchiliklar bo'yicha o'z vakolati doirasida qaror qabul qilish 4. Zarur hollarda mas'ul shaxslarga o'z vaqtida axborot berish bo'yicha mas'uliyat 5. Xizmat ko'rsatish jarayonining xavfsiz va tartibli boshlanishini ta'minlash
B2.3 – Yo'lovchilarni xavfsiz, o'z vaqtida va belgilangan manzilga tashishni amalga oshirish	B2.01.3 – Buyurtmani qabul qilish va yo'lovchini transport vositasiga qabul qilish	Mehnat harakatlari: 1. Buyurtma ma'lumotlarini qabul qiladi va manzilni aniqlashtirish 2. Yo'lovchini belgilangan nuqtada kutib oladi va o'zini tanishtirish 3. Yo'lovchining safar manzili, oraliq bekatlari va maxsus talablarini aniqlash 4. Bagajni joylashtirishda amaliy yordam ko'rsatish

		5. Yo'lovchini xavfsiz o'tirishini va kamar taqishini nazorat qilish Ko'nikmalar: Buyurtma ma'lumotlarini tez va aniq qabul qilish Yo'lovchi bilan muloyim va aniq muloqot olib borish Manzil va marshrutni aniqlashtirish Bagajni xavfsiz joylashtirish Xizmatni xushmuomala tarzda boshlash Bilimlar: Buyurtma qabul qilish tartibi va xizmat algoritmi Yo'lovchini kutib olish etikasi Bagajni joylashtirishning xavfsizlik talablari Yo'lovchi tashishda xavfsizlik kamaridan foydalanish qoidalari Yo'lovchi tashish xizmatida muloqot me'yorlari
	B2.02.3 – Yo'nalish bo'yicha transport vositasini xavfsiz boshqarish	Mehnat harakatlari: 1. Yo'l harakati qoidalariga to'liq amal qilgan holda transport vositasini boshqarish 2. Tezlikni yo'l sharoiti, ob-havo va qatnov zichligiga moslashtirish 3. Yo'nalishni navigator va real vaziyatga muvofiq tezkor tuzatish 4. Keskin tormozlash, xavfli quvib o'tish va noqulay manevrlardan qochish 5. Yo'lovchi xavfsizligi va qulayligini saqlagan holda belgilangan manzilga harakatni davom ettirish Ko'nikmalar: Transport vositasini barqaror va xavfsiz boshqarish Yo'l vaziyatini oldindan baholash Himoyaviy haydash usullarini qo'llash Xavf tug'ilganda tezkor va to'g'ri reaksiya ko'rsatish Qulay va silliq haydash uslubini ta'minlash Bilimlar: Yo'l harakati qoidalari Shaharda yo'lovchi tashishning amaliy talablari Himoyaviy haydash tamoyillari Turli ob-havo sharoitida boshqaruv xususiyatlari Yo'lovchi xavfsizligi va qulayligiga ta'sir qiluvchi omillar
	B2.03.3 – Safarni yakunlash va yo'lovchini xavfsiz tushirish	Mehnat harakatlari: 1. Manzilga yetib kelgach, transport vositasini xavfsiz joyda to'xtatish 2. Yo'lovchini yo'lning xavfsiz tomonidan tushirish choralari ko'rish 3. Bagaj va shaxsiy buyumlarni to'liq qaytarish 4. Safar yakunlanganini ilova, terminal yoki boshqa tizimda belgilash

		5. Keyingi buyurtmaga o'tishdan oldin salonni qisqa ko'zdan kechirish Ko'nikmalar: Xavfsiz to'xtash joyini tanlash Yo'lovchini xavfsiz tushirishni tashkil etish Buyumlarni tekshirish va qaytarish Safarni tizimda to'g'ri yakunlash Keyingi xizmatga tezkor tayyorgarlik ko'rish Bilimlar: To'xtash va tushirish qoidalari Yo'lovchini tushirishda xavfsizlik talablari Safarni rasmiy yakunlash tartibi Yo'qolgan buyumlar bilan ishlashning boshlang'ich qoidalari Xizmat davomiyligini boshqarish asoslari
	Mas'uliyat va mustaqillik:	1. Yo'lovchini belgilangan manzilga xavfsiz va o'z vaqtida yetkazish uchun javobgarlik 2. Yo'l vaziyatiga qarab mustaqil ravishda marshrut va haydash uslubini moslashtirish 3. Yo'lovchi xavfsizligiga tahdid tug'diruvchi harakatlarga yo'l qo'ymaylikda mas'uliyat 4. Xizmat sifati va tashish intizomini ta'minlash 5. Tashish jarayonida qoidalarga rioya etilishini shaxsan nazorat qilish
B3.3 – Yo'lovchilarga xizmat ko'rsatish, hisob-kitoblarni amalga oshirish va xizmat madaniyatini ta'minlash	B3.01.3 – Yo'lovchi bilan hisob-kitoblarni amalga oshirish	Mehnat harakatlari: 1. Safar qiymatini amaldagi tarif yoki tizim ma'lumotlari asosida aniqlash 2. Naqd, plastik karta, QR yoki elektron to'lovni qabul qilish 3. To'lov summasini tekshiradi va zarur hollarda qaytim berish 4. Elektron chek, kvitansiya yoki safar tasdig'ini rasmiylashtirish 5. To'lovdagi xatolik va nizoli holatlarni belgilangan tartibda bartaraf etish Ko'nikmalar: Turli to'lov usullaridan foydalanish Hisob-kitobda aniqlikni saqlash Terminal va mobil to'lov tizimlari bilan ishlash Kassa intizomiga rioya qilish To'lov bo'yicha tushuntirish berish Bilimlar: Taksi xizmatlarida qo'llaniladigan tariflash tamoyillari Naqd va naqdsiz to'lovlarni qabul qilish tartibi Terminal va elektron to'lov vositalarining ishlash qoidalari Hisob-kitob hujjatlarini rasmiylashtirish tartibi

		To'lov bilan bog'liq nizoli holatlarni hal etishning asosiy qoidalari
	B3.02.3 – Yo'lovchi bilan xizmat madaniyati asosida muloqot qilish	Mehnat harakatlari:
		1. Yo'lovchi bilan salomlashish va xizmat ko'rsatishning odob-axloq qoidalariga amal qilish
		2. Marshrut, taxminiy yetib borish vaqti va xizmat shartlari bo'yicha axborot berish
		3. Yo'lovchining savollariga xushmuomalalik bilan javob qaytarish
		4. Muloqotda nizoli yoki qo'pol vaziyatlarning oldini olish
		5. Xizmat davomida betaraf, hurmatli va professional muhitni saqlash
		Ko'nikmalar:
		Muloyim va professional nutq yuritish
		Xizmat etikasi talablariga rioya etish
		Yo'lovchining ehtiyojini tinglash va tushunish
		Ziddiyatni yumshatish va muloqotni boshqarish
		Mijozga yo'naltirilgan xizmat ko'rsatish
		Bilimlar:
		Xizmat ko'rsatish madaniyati tamoyillari
		Kasbiy etika va muomala qoidalari
		Mijozlar bilan muloqot psixologiyasining boshlang'ich asoslari
	Konfliktli vaziyatlarning oldini olish usullari	
	Xizmat ko'rsatishda kamsitmaslik va hurmat tamoyillari	
	B3.03.3 – Maxsus holatlarda yo'lovchilarga xizmat ko'rsatish	Mehnat harakatlari:
		1. Keksalar, bolali yo'lovchilar yoki alohida e'tibor talab etuvchi mijozlarga yordam ko'rsatish
		2. Yo'lovchi tomonidan unutilgan buyumlarni aniqlaydi va belgilangan tartibda rasmiylashtirish
		3. Shikoyat yoki e'tirozlarni xotirjamlik bilan qabul qiladi va tartib bo'yicha yo'naltirish
		4. Xizmat sifati bo'yicha fikr-mulohazalarni qabul qilish
		5. Murakkab vaziyatlarda ichki tartib-qoidalarga muvofiq choralar ko'rish
		Ko'nikmalar:
		Turli toifadagi yo'lovchilar bilan ishlash
		Ehtiyotkor va sabrli xizmat ko'rsatish
		Yo'qolgan buyumlarni hisobga olish
		Shikoyatlar bilan muomala qilish
		Standartdan tashqari vaziyatlarda to'g'ri muomala yuritish
	Bilimlar:	
	Maxsus e'tibor talab qiluvchi yo'lovchilarga xizmat ko'rsatish qoidalari	

		Yo'qolgan va topilgan buyumlar bilan ishlash tartibi Murojaat va shikoyatlarni ko'rib chiqishning boshlang'ich tartibi Xizmat sifati ko'rsatkichlari Yo'lovchi huquqlari va haydovchining xizmat majburiyatlari	
	Mas'uliyat va mustaqillik:	1. Hisob-kitoblarning to'g'riligi va xizmat madaniyatiga rioya etilishi uchun javobgarlik 2. Yo'lovchi bilan muloqotda tashkilot obro'siga mos xulq-atvorni ta'minlash 3. Oddiy nizoli vaziyatlarni mustaqil bartaraf etish 4. Yo'qolgan buyumlar va shikoyatlar bo'yicha belgilangan tartibga amal qilish 5. Xizmat natijasi va mijoz mamnunligiga bevosita ta'sir ko'rsatish	
B4.3 – Mehnat muhofazasi, yo'l harakati xavfsizligi, favqulodda vaziyatlarda harakat qilish va ish natijalarini yuritish	B4.01.3 – Mehnat muhofazasi va yo'l harakati xavfsizligi talablariga rioya qilish	Mehnat harakatlari: 1. Ish jarayonida mehnat muhofazasi va xavfsizlik bo'yicha belgilangan talablarga amal qilish 2. Haydash vaqtida chalg'ituvchi omillarni cheklaydi va diqqatni yo'lga qaratish 3. Dam olish va ish vaqtining belgilangan rejimiga rioya qilish 4. Spirtli ichimlik, psixofaol moddalar yoki charchoq holatida ishga chiqmaslik 5. Xavfli holatlar yuzaga kelganda harakatni xavfsiz tarzda to'xtatish	
		Ko'nikmalar: Xavfsiz mehnat usullarini amalda qo'llash Ish qobiliyatini nazorat qilish Charchoq va diqqat pasayishini baholash Xavf omillarini aniqlash Xavf tug'ilganda xavfsiz choralar ko'rish	
		Bilimlar: Mehnat muhofazasi bo'yicha asosiy talablar Yo'l harakati xavfsizligi tamoyillari Haydovchining psixofiziologik holatiga qo'yiladigan talablar Ish va dam olish rejimi bo'yicha talablar Charchoqning boshqaruv sifatiga ta'siri	
		B4.02.3 – Yo'l-transport hodisasi yoki favqulodda vaziyatlarda harakat qilish	Mehnat harakatlari: 1. Transport vositasini xavfsiz to'xtatadi va voqea joyini belgilash 2. Yo'lovchilar xavfsizligini ta'minlaydi va zarur hollarda ularni evakuatsiya qilish 3. Tezkor xizmatlar, dispetcher yoki mas'ul shaxslarga xabar berish

		4. Jabrlanganlarga birinchi yordam ko'rsatish choralarini ko'rish
		5. Hodisa bo'yicha dastlabki ma'lumotlarni belgilangan tartibda qayd etish
		Ko'nikmalar:
		Favqulodda vaziyatda xotirjam va izchil harakat qilish
		Avariya joyini xavfsiz tashkil etish
		Birinchi yordamning oddiy usullarini qo'llash
		Tezkor aloqa vositalaridan foydalanish
		Hodisa yuzasidan boshlang'ich ma'lumotlarni rasmiylashtirish
		Bilimlar:
		Yo'l-transport hodisasi yuz berganda bajariladigan harakatlar ketma-ketligi
		Birinchi tibbiy yordamning boshlang'ich qoidalari
		Favqulodda xizmatlarga murojaat qilish tartibi
		Evakuatsiya va yong'in xavfsizligi qoidalari
		Hodisa haqidagi ma'lumotlarni qayd etish talablari
	B4.03.3 – Smena yakuni bo'yicha hisob yuritish va transport vositasini topshirish	Mehnat harakatlari:
		1. Bajarilgan qatnovlar, tushum va ish ko'rsatkichlarini hisobga olish
		2. Terminal, ilova yoki boshqa tizimdagi ma'lumotlarni yakuniy tekshirish
		3. Salonni tartibga keltiradi va transport vositasini ko'zdan kechirish
		4. Aniqlangan kamchiliklar, shikastlanishlar yoki nosozliklar haqida qayd kiritish
		5. Transport vositasini saqlash joyiga qo'yadi yoki belgilangan tartibda topshirish
		Ko'nikmalar:
		Ish natijalarini hisobga olish
		Tushum va qatnovlar bo'yicha ma'lumotlarni solishtirish
		Hisobot elementlarini to'ldirish
		Transport vositasini smena yakunida nazorat qilish
		Topshirish-qabul qilish tartibiga rioya etish
		Bilimlar:
		Smena yakuni bo'yicha hisob yuritish tartibi
		Tushum va qatnovlarni qayd etish qoidalari
		Elektron hisobot tizimlari bilan ishlash asoslari
		Transport vositasini saqlash va topshirish talablari
	Nosozliklar va kamchiliklar bo'yicha xabar berish tartibi	
	Mas'uliyat va mustaqillik:	1. Xavfsizlik qoidalariga rioya etish va favqulodda vaziyatlarda to'g'ri harakat qilish uchun javob berish
		2. O'z sog'lig'i, yo'lovchilar xavfsizligi va transport vositasi holatini nazorat qilish

		3. Oddiy favqulodda vaziyatlarda mustaqil qaror qabul qilish
		4. Hodisa yoki nosozliklar haqida belgilangan tartibda darhol xabar berish
		5. Smena yakuni bo'yicha hisob va topshirish jarayonining to'g'riligini ta'minlash
Texnik va/yoki texnologik talab		Taksi haydovchisi texnik soz, yo'lovchi tashishga ruxsat etilgan yengil avtomobilda ishlashi lozim. Transport vositasi tormoz tizimi, rul boshqaruvi, yoritish asboblari, xavfsizlik kamarlari va signal qurilmalari bo'yicha me'yoriy talablarga javob berishi shart. Avtomobilda birinchi yordam qutichasi, o't o'chirgich, avariya to'xtash belgisi va boshqa majburiy jihozlar mavjud bo'lishi kerak. Taksi faoliyatida navigator, mobil aloqa vositasi, raqamli buyurtma ilovasi, to'lov terminali yoki elektron to'lovni qabul qilish vositalaridan foydalana olishi zarur. Salon toza, ozoda, yo'lovchi uchun qulay va sanitariya-gigiyena talablariga mos bo'lishi lozim. Haydovchi yoqilg'i tejamkorligi, transport vositasini ehtiyotkor boshqarish va ekologik xavfsizlik tamoyillariga rioya qilishi kerak. Tashish jarayonida amaldagi yo'l harakati qoidalari, yo'lovchi tashish qoidalari va ichki xizmat standartlariga amal qilinishi shart. Zaruratga ko'ra videokuzatuv vositalari, geolokatsiya tizimi va elektron monitoring vositalaridan foydalanish talab etiladi. Favqulodda vaziyatlarda foydalanish uchun aloqa vositasi doim ishchi holatda bo'lishi kerak. Transport vositasining safaroldi va smena yakunidagi texnik nazorati muntazam amalga oshirilishi lozim.

Kasbning nomi:	Avtomobil haydovchisi (yuk tashuvchi)	
Mashg'ulot nomining kodi:	83320	
TMR bo'yicha malaka darajasi:	3	
Malakani baholashga qo'yiladigan talablar:	Tavsiya etiladi	
Amaliy tajriba (ish staji)ga qo'yilgan talablar:	Ish staji talab etilmaydi, ammo kamida 3 oy amaliy stajirovkadan o'tgan bo'lishi zarur;	
Layoqatiga va shaxsiy kompetensiyalarga qo'yilgan talablar	Maxsus ruxsatlar: Ishga 18 yoshga to'lganlar qabul qilinadi. Qonun hujjatlarida belgilangan tartibda majburiy dastlabki (ishga kirishda) va davriy tibbiy ko'rikdan (ko'rikdan), shuningdek, navbatdan tashqari tibbiy ko'rikdan (ko'rikdan) o'tish. Ishchi kasbi sertifikatini Ishga munosabat va xulq-atvor: -rahbarlariga o'z vaqtida va to'g'ri ma'lumotlarni taqdim etish; -o'z bilimi, tajribasi va vakolati doirasida qarorlar qabul qilish; -belgilangan vazifalarni ish vaqtidan unumli va oqilona foydalangan holda bajarish; -mehnatni muhofaza qilish va xavfsizlik texnikasi, atrof-muhitni muhofaza qilish, sanitariya-gigiyena, yong'in va elektr xavfsizligi qoidalariga rioya qilish; -o'z tajribasini hamkasblari bilan bo'lishish; -jamoaga bilan inoq ishlash; -o'z vazifalariga bog'liq yangilik va innovatsiyalarni kuzatib borish, o'zlashtirish va joriy qilish.	
Ta'lim darajasiga qo'yilgan talablar:	boshlang'ich professional ta'lim	
Norasmiy va informal ta'lim bilan bog'liqligi:	umumiy o'rta ta'lim+norasmiy (informal) ta'lim yoki amaliy tajriba	
Kasbiy standartlar reyestrda mavjudligi:	Mavjud emas	
Kasbning boshqa mumkin bo'lgan nomlari:	1–8 razryadli Avtomobil haydovchisi (yuk tashuvchi)	
Boshqa kasblar bilan aloqadorligi:	TMR bo'yicha malaka darajasi:	Kasbning nomi:
	3	Treyler haydovchisi
Mehnat funksiyalarining tavsifi		
Kodi va nomi	Mehnat vazifalari	
	O'qitish natijalari	
	Mehnat harakatlari:	
	1. Yukning nomi, turi, miqdori, vazni, markirovkasi, qadoqlanishi va tashish shartlarini hujjatlar asosida tekshirish	
	2. Yukni transport vositasining konstruktiv xususiyatlari, o'q yuklamasi, og'irlik markazi va xavfsizlik talablaridan kelib chiqib joylashtirish	

D1.3 – Yuk tashish jarayonini tashkil etish va amalga oshirish	D1.01.3 – Yukni tashishga tayyorlash, uni transport vositasiga to‘g‘ri joylashtirish, mahkamlash va tashishga qabul qilish	3. Yukni kamarlar, zanjirlar, burchak himoya vositalari, tayanch va boshqa mahkamlash moslamalari yordamida mustahkamlash
		4. Xalqaro tashuvlarda plombalar, identifikatsiya belgilarini va yuk butligini nazorat qilish
		Ko‘nikmalar:
		Yukning xususiyatiga mos yuklash va mahkamlash usulini tanlash
		Yuk taqsimoti va og‘irlik markazini amaliy baholash
		Yukning siljishi, ag‘darilishi yoki shikastlanishi xavfini oldindan aniqlash
		Xalqaro tashuv uchun yuk qabul qilishdagi asosiy nazorat tartiblarini qo‘llash
		Bilimlar:
		Yuklarni joylashtirish va mahkamlash qoidalari
		Transport vositasining yuk ko‘tarish sig‘imi, o‘q yuklamasi va muvozanat tamoyillari
	Yuk markirovkasi, plombalash va qabul-topshirish tartibi	
	Xalqaro tashuvlarda yuk xavfsizligi bo‘yicha asosiy talablar	
	D1.02.3 – Yukni manzilga xavfsiz va o‘z vaqtida yetkazish, topshirish hamda tashish hujjatlarini rasmiylashtirish	Mehnat harakatlari:
		1. Marshrutni jo‘natish va yetkazib berish punktlari, tranzit davlatlar, cheklovlar va to‘xtash joylarini hisobga olgan holda rejalashtirish
		2. Yukni tashish davomida uning holatini muntazam nazorat qilish, zarur hollarda qayta mahkamlash choralarini ko‘rish
		3. Yukni qabul qiluvchiga topshirishda hujjatlar, plombalar va yuk holatini solishtirib tekshirish
		4. Tashish yakunida CMR/e-CMR, yo‘l varaqasi, topshirish-qabul qilish dalolatnomasi va boshqa zarur hujjatlarni rasmiylashtirish
		Ko‘nikmalar:
		Yetkazib berish muddatini va marshrutni to‘g‘ri rejalashtirish.
		Yetkazib berish jarayonida dispetcher va buyurtmachi bilan uzluksiz aloqa yuritish.
Hujjatlardagi tafovutlarni aniqlash va tegishli tartibda qayd etish.		
Yuk topshirish jarayonini huquqiy va tashkiliy jihatdan to‘g‘ri yakunlash.		
Bilimlar:		
CMR/e-CMR va tashish hujjatlarining asosiy rekvizitlari.		
Xalqaro tashuvlarda yuk topshirish-qabul qilish tartibi.		
Tashish shartlari va javobgarlikning umumiy asoslari.		
Yetkazib berish muddati, marshrut va tranzit nazoratining asosiy talablari.		
Mas’uliyat va mustaqillik:	1. Haydovchi yukning to‘g‘ri qabul qilinishi, joylashtirilishi, mahkamlanishi va butligi uchun javobgarlik	

		2. Yukni tashish va topshirish jarayonida mustaqil qaror qabul qiladi, biroq buyurtmachi, dispetcher va amaldagi me'yoriy talablar asosida harakat qilish 3. Hujjatlar bilan real yuk holati o'rtasidagi muvofiqlikni nazorat qilish uchun shaxsan javob berish
D2.3 – Avtomobilni boshqarish	D2.01.3 – Yo'l harakati qoidalari, xalqaro tashish talablari va belgilangan marshrutga rioya qilgan holda transport vositasini boshqarish	Mehnat harakatlari:
		1. Transport vositasini safar oldi tekshiruv natijalariga ko'ra harakatga tayyor holatda boshqarish
		2. Yo'l harakati qoidalari, vazn va gabarit cheklovlari, tranzit cheklovlari hamda belgilangan marshrut talablariga rioya qilish
		3. Chegara, bojxona, terminal va nazorat punktlarida belgilangan tartib bo'yicha harakat qilish
		4. Xalqaro tashuvlarda haydash va dam olish rejimini hisobga olgan holda harakatni tashkil etish
		Ko'nikmalar:
		Har xil yo'l va iqlim sharoitida yukli transport vositasini barqaror boshqarish
		Marshrutdagi cheklovlar va xavflarni oldindan baholash
		Nazorat punktlarida to'g'ri va tartibli harakat qilish
		Xalqaro reyslarda vaqt, masofa va dam olish rejimini boshqarish
	Bilimlar:	
	Yo'l harakati qoidalari	
	AETR talablari va haydash-dam olish rejimi asoslari	
	Xalqaro marshrutlarda tranzit, chegara va nazorat tartiblari	
	Vazn, gabarit va tezlik cheklovlariga oid talablar	
	D2.02.3 – Harakat davomida tezlik, oraliq masofa, yuk xavfsizligi va taxograf rejimini ta'minlash	Mehnat harakatlari:
		1. Tezlikni yo'l holati, ob-havo, yuk turi va transport vositasi yuklanganlik darajasiga mos ravishda tanlash
		2. Xavfsiz oraliq masofani saqlash va tormozlanish masofasini oldindan hisobga olish
		3. Taxograf, navigatsiya va boshqa raqamli nazorat vositalaridan belgilangan tartibda foydalanish
		4. Harakat davomida yuk siljishi, tebranish yoki xavfli holat yuzaga kelganda zudlik bilan xavfsizlik choralarini ko'rish
Ko'nikmalar:		
Taxograf ko'rsatkichlari bilan ishlash		
Xavfli vaziyatlarni oldindan sezish va profilaktik boshqaruvni qo'llash		
Yuk holatini harakat jarayonida nazorat qilish		
Favqulodda to'xtash va xavfsiz manevrni bajarish		
Taxograf ko'rsatkichlari bilan ishlash		
Bilimlar:		
Taxografdan foydalanish va qaydlarni yuritish qoidalari		
Xavfsiz haydash tamoyillari		
Yukning og'irlik markazi va harakat barqarorligiga ta'siri		
Ob-havo va yo'l qoplamasi omillarining boshqaruvga ta'siri		

	Mas'uliyat va mustaqillik:	1. Haydovchi transport vositasi, yuk, boshqa yo'l harakati ishtirokchilari va atrof-muhit xavfsizligi uchun javobgarlik 2. Yo'l vaziyatiga qarab mustaqil qaror qabul qilish 3. Haydash va dam olish rejimiga rioya etilishi hamda taxograf ma'lumotlarining to'g'ri yuritilishi uchun shaxsan mas'uliyat
D3.3 – Texnik xizmat ko'rsatish va nosozliklarni bartaraf etish	D3.01.3 – Transport vositasining asosiy tizimlarini, nazorat vositalarini va qo'shimcha jihozlarini safar oldi hamda safardan keyin tekshirish	Mehnat harakatlari: 1. Dvigatel, tormoz tizimi, rul boshqaruvi, yoritish, signalizatsiya, shinalar va elektr jihozlarini tekshirish 2. Moy, sovitish suyuqligi, tormoz suyuqligi, havo bosimi va boshqa ekspluatatsion ko'rsatkichlarni nazorat qilish 3. Taxograf, GPS, videoregistrator, aloqa vositalari va elektron hujjat tizimlarining ishlash holatini tekshirish 4. O't o'chirgich, ogohlantiruvchi uchburchak, birinchi yordam to'plami va shaxsiy himoya vositalarining mavjudligini nazorat qilish Ko'nikmalar: Safar oldi kompleks texnik ko'rikni o'tkazish Nosozlik alomatlarini erta aniqlash Raqamli nazorat va aloqa vositalarini ishga tayyorlash Texnik holat bo'yicha qayd va hisobotlarni yuritish Bilimlar: Kundalik texnik xizmat ko'rsatish reglamenti Avtomobilning asosiy agregat va tizimlari Taxograf va navigatsiya vositalarining ishlash prinsipi Xavfsizlik jihozlarining qo'llanish tartibi
	D3.02.3 – Nosozliklarni aniqlash, oddiy ta'mirlash ishlarini bajarish va murakkab nosozliklar yuzasidan tegishli choralarni ko'rish	Mehnat harakatlari: 1. Nosozlik belgilari va sabablarini vizual hamda asbobiy nazorat orqali aniqlash 2. Oddiy ta'mirlash va profilaktik ishlarni bajarish 3. Xavfsiz harakatlanishga to'sqinlik qiluvchi nosozlik aniqlanganda transport vositasini reysga chiqarmaslik yoki harakatni to'xtatish 4. Murakkab nosozliklar bo'yicha servis xizmati, dispetcher yoki mas'ul shaxslarga zudlik bilan axborot berish Ko'nikmalar: Nosozliklarni diagnostika qilish Oddiy ta'mirlash ishlarini xavfsiz bajarish Harakatni davom ettirish mumkin bo'lmagan holatlarni ajratish Nosozlik bo'yicha tezkor axborot almashish Bilimlar: Diagnostika usullari Xavfsiz ta'mirlash tartibi Harakatni taqiqlovchi texnik nosozliklar ro'yxati Texnik xizmat va ta'mirlash bo'yicha hisobot yuritish asoslari
	Mas'uliyat va mustaqillik:	1. Haydovchi transport vositasining safar oldi texnik holatini nazorat qilish uchun javobgarlik

		2. Oddiy texnik xizmatni mustaqil bajaradi, murakkab ta'mirlarni esa tegishli mutaxassislariga yo'naltirish bo'yicha mas'uliyat
		3. Harakat xavfsizligiga tahdid soluvchi nosozliklarni yashirmaslik va o'z vaqtida xabar berish uchun shaxsan javobgarlik
D4.3 – Yo'l harakati xavfsizligi va mehnat muhofazasini ta'minlash	D4.01.3 – Yo'l harakati, mehnat muhofazasi, ekologik va transport xavfsizligi talablariga rioya qilish	Mehnat harakatlari:
		1. Yo'l harakati xavfsizligi, mehnat muhofazasi, sanitariya-gigiyena va yong'in xavfsizligi talablariga rioya qilish
		2. Tungi to'xtash, yuk to'xtash joylari va tranzit kutish punktlarida transport vositasi va yuk xavfsizligini ta'minlash
		3. Yonilg'i tejamkor va ekologik xavfsiz boshqaruv usullarini qo'llash
		4. Yuk va transport vositasiga noqonuniy aralashuv holatlarini oldini olish choralari ko'rish
		Ko'nikmalar:
		Xavfsiz ish muhitini saqlash
		Xavfsizlik vositalaridan to'g'ri foydalanish
		Xavf-xatarlarni baholash
		Transport xavfsizligi bo'yicha profilaktik choralarni qo'llash
		Bilimlar:
		Mehnat muhofazasi va yong'in xavfsizligi qoidalari
		Transport xavfsizligi talablari
	Ekologik xavfsizlik va yoqilg'i tejamkor boshqaruv tamoyillari	
	Reys davomida xavfsizlik nazorati asoslari	
	D4.02.3 – Favqulodda holatlarda to'g'ri harakat qilish, birinchi yordam ko'rsatish va tegishli xizmatlarga xabar berish	Mehnat harakatlari:
		1. YTH, yong'in, yuk siljishi, texnik nosozlik yoki boshqa favqulodda holatni tezkor baholash
		2. Transport vositasini xavfsiz joyga to'xtatish, ogohlantirish vositalarini o'rnatish va hududni xavfsizlantirish
		3. Jabrlanganlarga birinchi yordam ko'rsatish va zarurat bo'lsa tezkor xizmatlarni chaqirish
		4. Hodisa haqida dispetcher, buyurtmachi, sug'urta yoki boshqa mas'ul tomonlarga belgilangan tartibda axborot berish
		Ko'nikmalar:
		Favqulodda vaziyatni tez baholash
		Birinchi yordam ko'rsatish
Xavfsiz evakuatsiya va ogohlantirish choralari qo'llash		
Hodisa bo'yicha aniq axborot uzatish		
Bilimlar:		
Favqulodda harakat algoritmi		
Birinchi yordamning asosiy qoidalari		
YTH va boshqa hodisalarni rasmiy qayd etish tartibi		
Favqulodda xizmatlar bilan o'zaro hamkorlik tartibi		
	Mehnat harakatlari:	
	1. Xavfli yukning sinfi, markirovkasi, qadoqlanishi va tashish shartlarini hujjatlar asosida tekshirish	

	D4.03.3 – Xavfli va maxsus yuklarni tashishda ADR va boshqa maxsus xavfsizlik talablariga rioya qilish	2. ADR talablariga muvofiq transport vositasi jihozlari, ogohlantiruvchi belgilar va shaxsiy himoya vositalarini tayyorlash	
		3. Xavfli yuk bilan ishlashda yuklash, tashish, to'xtash va topshirish jarayonida belgilangan cheklovlarga rioya qilish	
		4. To'kilish, sizib chiqish, yonish yoki zaharlanish xavfi tug'ilganda maxsus favqulodda choralarni ko'rish	
		Ko'nikmalar	
		ADR talablarini amalda qo'llash	
		Xavfli yuklar bilan ishlashda xavfsiz harakat qilish	
		Maxsus himoya vositalaridan foydalanish	
		Favqulodda holatlarda zararni cheklash choralarni ko'rish	
		Bilimlar:	
		ADRning asosiy talablari	
		Xavfli yuklar klassifikatsiyasi va markirovkasi	
		Xavfli yuklar uchun majburiy jihozlar	
		Xavfli yuk bo'yicha favqulodda vaziyatlar tartibi	
		Mas'uliyat va mustaqillik:	1. Haydovchi yo'l harakati xavfsizligi, mehnat muhofazasi va maxsus yuklar xavfsizligi talablariga rioya etilishi uchun javobgarlik
2. Favqulodda holatlarda mustaqil va tezkor qaror qabul qilish			
3. Xavfli yuklar tashilganda yuqori xavf darajasiga mos ravishda shaxsan javobgarlik			
D5.3 – Muloqot va hujjatlar bilan ishlash	D5.01.3 – Dispetcherlik xizmati, logistika bo'limi, bojxona-chegara xizmati va buyurtmachilar bilan axborot almashish	Mehnat harakatlari:	
		1. Reys topshirig'ini qabul qilish, marshrut, yuk va muddatlar bo'yicha ma'lumotlarni aniqlashtirish	
		2. Reys davomida joylashuv, kechikish, nosozlik yoki favqulodda holatlar haqida tezkor axborot berish	
		3. Chegara, bojxona, terminal va qabul qiluvchi tomon bilan belgilangan tartibda muloqot olib borish	
		4. Xizmat etikasi va tijorat sirlarini saqlagan holda professional muloqot yuritish	
		Ko'nikmalar:	
		Rasmiy va ishbilarmon muloqot	
		Telefon, radioaloqa va raqamli platformalarda ishlash	
		Vaziyat bo'yicha aniq va qisqa axborot uzatish	
		Konfliktli holatlarda xotirjam muloqot qilish	
		Bilimlar:	
		Dispetcherlik va logistika bilan ishlash tartibi	
		Xalqaro tashuvda xizmat etikasi	
		Bojxona va chegara nazorati jarayonida muloqot asoslari	
		Tijorat ma'lumotlarini saqlash talablari	
		Mehnat harakatlari:	1. Yo'l varaqasi, CMR/e-CMR, hisob-faktura, yuk ro'yxati, qabul-topshirish hujjatlari va zarur hollarda TIR hamda boshqa kuzatuv hujjatlarini tekshirish va yuritish

D5.02.3 – Tashish jarayoni bilan bog'liq xalqaro va milliy hujjatlarni to'g'ri yuritish hamda rasmiylashtirish	2. Hujjatlardagi yuk tavsifi, vazni, jo'natuvchi, qabul qiluvchi va marshrut ma'lumotlarini real holat bilan solishtirish
	3. Taxograf qaydlari, elektron hisobotlar va boshqa raqamli ma'lumotlarni belgilangan tartibda yuritish
	4. Hujjatlarni o'z vaqtida topshirish, arxivlash va aniqlangan nomuvofiqliklarni qayd etish
	Ko'nikmalar:
	CMR/e-CMR va boshqa tashish hujjatlarini to'g'ri rasmiylashtirish
	Elektron hujjat aylanishi tizimlarida ishlash
	Hujjat va real yuk holatini o'zaro solishtirish
	Raqamli qaydlar va hisobotlarni yuritish
	Bilimlar:
	Tashish hujjatlarining huquqiy ahamiyati
	CMR/e-CMR, TIR va boshqa xalqaro yuk hujjatlari bo'yicha umumiy talablar
	Elektron hujjat aylanishi va ma'lumot almashish tartibi
	Hujjatlardagi xatolar va nomuvofiqliklarni qayd etish tartibi
	Mas'uliyat va mustaqillik:
2. Reys davomida axborot almashishning aniqligi va ishonchliligini ta'minlash	
3. Elektron va qog'oz hujjatlar bilan ishlashda ma'lumotlarning saqlanishi va maxfiyligi uchun shaxsan mas'uliyat	
Texnik va/yoki texnologik talab	Yuk tashuvchi avtomobil amaldagi texnik reglamentlar, yo'l harakati xavfsizligi, xalqaro tashish va transport xavfsizligi talablariga javob berishi hamda soz holatda bo'lishi lozim. Transport vositasida taxograf, GPS-navigatsiya, aloqa vositalari, videoregistrator, ogohlantiruvchi vositalar, o't o'chirgich, birinchi yordam to'plami va shaxsiy himoya vositalari mavjud bo'lishi shart. Xalqaro yuk tashuvlarida CMR/e-CMR, zarur hollarda TIR hujjatlari va boshqa kuzatuv hujjatlari bilan ishlash imkonini beruvchi tashkiliy-texnik ta'minot bo'lishi lozim. Xavfli yuklar tashilganda ADR talablariga muvofiq maxsus jihozlar, belgilash vositalari va himoya vositalari bilan ta'minlangan bo'lishi kerak.

Kasbning nomi:	Treyler haydovchisi	
Mashg'ulot nomining kodi:	83320	
TMR bo'yicha malaka darajasi:	3	
Malakani baholashga qo'yiladigan talablar:	Tavsiya etiladi	
Amaliy tajriba (ish staji)ga qo'yilgan talablar:	3-daraja uchun ish staji talab etilmaydi, ammo kamida 3 oy amaliy stajirovkadan o'tgan bo'lishi zarur;	
Layoqatiga va shaxsiy kompetensiyalarga qo'yilgan talablar	Maxsus ruxsatlar: Ishga 18 yoshga to'lganlar qabul qilinadi. Qonun hujjatlarida belgilangan tartibda majburiy dastlabki (ishga kirishda) va davriy tibbiy ko'rikdan (ko'rikdan), shuningdek, navbatdan tashqari tibbiy ko'rikdan (ko'rikdan) o'tish. Ishchi kasbi sertifikatini Ishga munosabat va xulq-atvor: - rahbarlariga o'z vaqtida va to'g'ri ma'lumotlarni taqdim etish; - o'z bilimi, tajribasi va vakolati doirasida qarorlar qabul qilish; - belgilangan vazifalarni ish vaqtidan unumli va oqilona foydalangan holda bajarish; - mehnatni muhofaza qilish va xavfsizlik texnikasi, atrof-muhitni muhofaza qilish, sanitariya-gigiyena, yong'in va elektr xavfsizligi qoidalariga rioya qilish; - o'z tajribasini hamkasblari bilan bo'lishish; - jamoa bilan inoq ishlash; - o'z vazifalariga bog'liq yangilik va innovatsiyalarni kuzatib borish, o'zlashtirish va joriy qilish.	
Ta'lim darajasiga qo'yilgan talablar:	boshlang'ich professional ta'lim	
Norasmiy va informal ta'lim bilan bog'liqligi:	1) o'rta maxsus ta'lim 2) umumiy o'rta ta'lim+norasmiy (informal) ta'lim yoki amaliy tajriba	
Kasbiy standartlar reyestrda mavjudligi:	Mavjud emas	
Kasbning boshqa mumkin bo'lgan nomlari:	1–6 razryadli Treyler haydovchisi	
Boshqa kasblar bilan aloqadorligi:	TMR bo'yicha malaka darajasi:	Kasbning nomi:
	3	Avtomobil haydovchisi (yuk tashuvchi)
Mehnat funksiyalarining tavsifi		
Kodi va nomi	Mehnat vazifalari	
E1.3 – Yuk tashish jarayonini rejalashtirish va transport vositasini tayyorlash	E1.01.3 – Yukni belgilangan tartibda qabul qilish, hujjatlar asosida tekshirish va tashishga tayyorlash	O'qitish natijalari
		Mehnat harakatlari:
		1. Yukni jo'natuvchidan qabul qilishda CMR/e-CMR, hisob-faktura, yuk ro'yxati va boshqa hujjatlarni tekshirish
		2. Yukning turi, vazni, gabariti, markirovkasi, qadoqlanishi va tashish shartlarini aniqlash
		3. Plomba, identifikatsiya belgisi va yuk butligini nazorat qilish

		4. Yuklash-rejalashtirish sxemasini tuzish va tashish shartlariga mosligini baholash
		Ko'nikmalar:
		Yuk va hujjatlarni o'zaro solishtirish
		Yuklash sxemasini to'g'ri rejalashtirish
		Yukning butligi va tashishga tayyorligini baholash
		Jo'natuvchi va logistika xizmati bilan professional muloqot qilish
		Bilimlar:
		Xalqaro yuk qabul qilish va topshirish tartibi
		CMR/e-CMR va boshqa yuk hujjatlarining asosiy rekvizitlari
		Turli yuklarning logistika talablari
		Plomba va markirovka nazorati asoslari
	E1.02.3 – Treylerni shatakka oluvchiga ulash, yuklash va mahkamlashni xalqaro xavfsizlik talablariga muvofiq nazorat qilish	Mehnat harakatlari: 1. Treyler va shatakka oluvchi o'rtasidagi ulanish mexanizmi, elektr va pnevmatik ulanishlarni tekshirish 2. Yukni og'irlik bo'linishi, o'q yuklamasi va xavfsizlik talablariga ko'ra joylashtirishni nazorat qilish 3. Mahkamlash moslamalari, tayanchlar, zanjirlar, kamarlar va blokirovka vositalari yordamida yukning mustahkamligini ta'minlash 4. Yuklash va mahkamlash tugaganidan so'ng qayta nazorat o'tkazib, natijalarni hujjatlashtirish Ko'nikmalar: Ulanish mexanizmlarini tekshirish va xavfsiz ulash Og'irlik markazi va yuk taqsimotini baholash Maxsus mahkamlash vositalaridan foydalanish Yuk siljishi va ag'darilishi xavfini oldindan aniqlash Bilimlar: Treyler va shatakka oluvchi ulanish standartlari Yuk mahkamlash qoidalari va xavfsizlik tamoyillari Og'irlik markazi, o'q yuklamasi va gabarit talablari Yuklashdan keyingi nazorat tartibi
	E1.03.3 – Treylerning texnik holatini safar oldi va safardan keyingi tekshiruvlar orqali kompleks baholash	Mehnat harakatlari: 1. Treylerning shinalari, tormoz tizimi, yoritish moslamalari, aks ettiruvchi elementlari va ulash qurilmalarini tekshirish 2. Elektr, pnevmatik va mexanik ulanishlar, tayanch oyoqlar, eshiklar, qulf va plomba joylarini nazorat qilish 3. Sensorlar, indikatorlar, kuzatuv vositalari va qo'shimcha xavfsizlik elementlarini tekshirish 4. Treylerning safarga tayyorligi bo'yicha texnik qaydlarni yuritish va nosozliklar yuzasidan tegishli choralarni ko'rish Ko'nikmalar: Treylerning kompleks texnik ko'rigini o'tkazish Ulanish va tormoz tizimidagi nosozlik alomatlarini aniqlash Texnik holat bo'yicha qayd va axborot berish Harakatni boshlashdan oldin xavfsizlikka ta'sir qiluvchi nuqsonlarni ajratish

		Bilimlar:
		Treylarning asosiy konstruktiv qismlari
		Tormoz, yoritish va ulanish tizimlarining ishlash prinsipi
		Safar oldi va safardan keyingi texnik nazorat talablari
		Treyler xavfsizlik elementlari va indikatorlari
	Mas'uliyat va mustaqillik:	1. Treyler haydovchisi transport vositasining ulanishi, yuklash xavfsizligi va texnik tayyorgarligi uchun javobgarlik
		2. Yuklash va mahkamlash natijalarini baholashda mustaqillik
		3. Harakat xavfsizligiga ta'sir qiluvchi nuqsonlar aniqlanganda reysni boshlamaslik yoki to'xtatish bo'yicha shaxsan javobgarlik
E2.3 – Treylerni xavfsiz boshqarish	E2.01.3 – Shatakka oluvchiga ulangan treylerni yo'l sharoiti, xalqaro marshrut va tashish talablariga muvofiq xavfsiz boshqarish	Mehnat harakatlari:
		1. Treyler bilan harakatlanishda burilish, ortga yurish, to'xtash va manevrlarni xavfsiz bajarish
		2. Tezlik, oraliq masofa, burilish radiusi va yon shamol ta'sirini hisobga olib boshqarish
		3. Xalqaro reyslarda marshrut, tranzit, vazn-gabarit va to'xtash cheklolariga rioya qilish
		4. Haydash va dam olish rejimini, shuningdek taxograf qaydlarini belgilangan talablar asosida nazorat qilish
		Ko'nikmalar:
		Treyler bilan murakkab manevrlarni bajarish
		Barqarorlikka ta'sir qiluvchi omillarni baholash
		Xalqaro reys sharoitida yo'l va vaqt rejimini boshqarish
		Taxograf ma'lumotlari bilan ishlash
	Bilimlar:	
	Treyler barqarorligi va dinamikasi	
	AETR asoslari va taxografdan foydalanish talablari	
	Vazn va gabarit cheklolari	
	Xalqaro marshrutlarda harakat xavfsizligi tamoyillari	
	E2.02.3 – Favqulodda holatlarda xavfsizlik choralarini ko'rish va xavfli vaziyatlarni oldini olish bo'yicha profilaktik ishlarni amalga oshirish	Mehnat harakatlari:
		1. Yuk siljishi, ulanish bo'shashishi, tormoz tizimi nosozligi, yong'in yoki YTH xavfi yuzaga kelganda vaziyatni baholash
		2. Transport vositasini xavfsiz joyga to'xtatish, ogohlantirish belgilarini qo'yish va harakat hududini xavfsizlantirish
		3. Treyler va shatakka oluvchi bog'lanishining xavfsizligini qayta tekshirish va zarur choralarni ko'rish
		4. Zarurat bo'lsa jabrlanganlarga yordam ko'rsatish va tegishli xizmatlarga xabar berish
Ko'nikmalar:		
Favqulodda vaziyatni tez aniqlash va baholash		
Signalizatsiya va ogohlantirish vositalaridan foydalanish		
Xavfsizlik hududini tashkil qilish		
Favqulodda axborotni aniq uzatish		
Bilimlar:		
Favqulodda harakat algoritmi		

		Yong'in xavfsizligi va birinchi yordam asoslari
		Treyler xavfsizlik mexanizmlari
		Yo'l-transport hodisasi va favqulodda holatlarni qayd etish tartibi
	Mas'uliyat va mustaqillik:	1. Haydovchi treyler bilan harakatlanish xavfsizligi va yukning saqlanishi uchun javobgarlik
		2. Favqulodda vaziyatlarda mustaqil tezkor qaror qabul qilish
		3. Ulanish tizimi, yuk holati va harakat xavfsizligini muntazam nazorat qilish uchun shaxsan mas'uliyat
E3.3 – Yuk tashish bilan bog'liq hujjatlarni yuritish va axborot almashinuvini ta'minlash	E3.01.3 – Dispetcher, logistika xizmati, bojxona-chegara xizmati va yakuniy mijoz bilan axborot almashinuvini ta'minlash	Mehnat harakatlari:
		1. Reys topshirig'ini qabul qilish, marshrut, terminal, chegara va yetkazib berish shartlarini aniqlashtirish
		2. Reys davomida yuk yetkazilishi, kechikishlar, texnik holat yoki favqulodda vaziyatlar haqida axborot berish
		3. Bojxona, chegara, terminal va qabul qiluvchi tomon bilan belgilangan tartibda muloqot yuritish
		4. Elektron platformalar, aloqa vositalari va kuzatuv tizimlari orqali zarur ma'lumotlarni uzatish
		Ko'nikmalar:
		Ishbilarmon muloqot yuritish
		Radioaloqa, mobil aloqa va raqamli platformalarda ishlash
		Axborotni aniq va o'z vaqtida yetkazish
		Konfliktli vaziyatlarda madaniyatli muomala qilish
	Bilimlar:	
	Axborot almashish tartibi	
	Xizmat etikasi va professional muomala qoidalari	
	Chegara va terminal jarayonlarida muloqot asoslari	
	Raqamli kuzatuv va aloqa tizimlarining ishlash prinsipi	
		Mehnat harakatlari:
		1. Yo'l varaqasi, CMR/e-CMR, hisob-faktura, qabul-topshirish hujjatlari va zarur hollarda TIR hamda boshqa kuzatuv hujjatlarini to'g'ri yuritish
		2. Hujjatlardagi ma'lumotlarni yuk, plomba, marshrut va qabul qiluvchi ma'lumotlari bilan solishtirib tekshirish
		3. Elektron hisobotlar, taxograf qaydlari va boshqa zarur raqamli yozuvlarni yuritish
		4. Hujjatlarni topshirish, saqlash, arxivlash va nomuvofiqliklarni belgilangan tartibda qayd etish
	Ko'nikmalar:	
	Xalqaro hujjatlarni rasmiylashtirish	
	Elektron hujjat aylanishi tizimlarida ishlash	
	Hujjatlar va faktik holat o'rtasidagi tafovutlarni aniqlash	
	Reys bo'yicha hisobot tayyorlash	
	Bilimlar:	
	CMR/e-CMR, TIR va boshqa tashish hujjatlarining umumiy mazmuni	
	Hujjatlarning huquqiy ahamiyati	

		Elektron hisobot va ma'lumot yuritish qoidalari
		Nomuvofiqliklarni qayd etish va xabar berish tartibi
	Mas'uliyat va mustaqillik:	1. Haydovchi reys hujjatlarining to'g'ri yuritilishi va o'z vaqtida topshirilishi uchun javobgarlik 2. Axborot almashishning aniqligi, tezkorligi va ishonchliligi uchun shaxsan mas'uliyat 3. Elektron va qog'oz hujjatlardagi ma'lumotlarning saqlanishi va maxfiyligini ta'minlash
Texnik va/yoki texnologik talab		Treyler, shatakka oluvchi va ularning ulanish tizimi amaldagi texnik reglamentlar, yo'l harakati xavfsizligi va xalqaro yuk tashish talablariga to'liq javob berishi lozim. Ulanish mexanizmlari, pnevmatik va elektr tizimlar, yoritish moslamalari, tormozlar, shinalar, plombalash va xavfsizlik elementlari har bir reysdan oldin majburiy tekshiriladi. Reys davomida GPS, aloqa vositalari, taxograf, videokuzatuv, ogohlantirish vositalari va elektron hujjat tizimlaridan belgilangan tartibda foydalanilishi shart. Xavfli yoki maxsus yuklar tashilganda ADR talablariga muvofiq maxsus jihozlar, himoya vositalari va favqulodda vositalar bilan ta'minlangan bo'lishi kerak.

V. Kasbiy standartning texnik ma'lumotlari

5.1. Kasbiy standartning rekvizitlari

1.	Kasbiy malakalarni rivojlantirish bo'yicha tarmoq kengashining tasdiqlash hujjatlari:	Transport sohasida kasbiy malakalarni rivojlantirish bo'yicha tarmoq kengashining 21-aprel 2026 yildagi 5-sonli bayoni
2.	Milliy malaka tizimini rivojlantirish institutining xulosasi:	KS-0119-sonli xulosa, 27.02.2026.
3.	Kasbiy standart talqini va ishlab chiqilgan sanasi:	1.0-talqin, 18.03.2026.
4.	Taxminiy qayta ko'rib chiqish sanasi:	18.03.2031.

5.2. Kasbiy standartni ishlab chiqishga mas'ul tashkilot

Transport sohasi kadrlarini qayta tayyorlash va malakasini oshirish instituti

(tashkilot nomi)

Direktor

Salixov Faxriddin Muxiddinovich

(rahbarning lavozimi, imzosi va F.I.O.)

5.3. Kasbiy standartni ishlab chiqishda ishtirok etgan tashkilot (korxonalar) to'g'risida ma'lumot

T/r	Ishlab chiquvchilar to'g'risida ma'lumot	
	Ish joyi va lavozimi	Familiyasi, ismi, otasining ismi
1	"Transport sohasi kadrlarini qayta tayyorlash va malakasini oshirish instituti" bosh direktor birinchi o'rinbosari	Ergashev Sh.
2	"Transport sohasi kadrlarini qayta tayyorlash va malakasini oshirish instituti" kengash kotibi	Raimov T.
3	"Transport sohasi kadrlarini qayta tayyorlash va malakasini oshirish instituti" bo'lim boshlig'i	Erdanayev Z.
4	"Transport sohasi kadrlarini qayta tayyorlash va malakasini oshirish instituti" bo'lim boshlig'i	Boliev O.
5	"Transport sohasi kadrlarini qayta tayyorlash va malakasini oshirish instituti" bosh mutaxassis	Amanova Z.
6	"Transport sohasi kadrlarini qayta tayyorlash va malakasini oshirish instituti" etakchi mutaxassis	Xakimov M.
7	"Transport sohasi kadrlarini qayta tayyorlash va malakasini oshirish instituti" etakchi mutaxassis	Inomjonov Sh.

**TRANSPORT VA AVTOMOBILSOZLIK SOHALARIDA KASBIY
MALAKALARNI RIVOJLANTIRISH BO'YICHA TARMOQ KENGASHI**

**KASBIY STANDART
AVTOMOBIL HAYDOVCHISI**